

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 10 april 2014*

Innehållsförteckning

I – Tillämpliga bestämmelser	3
II – Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet	4
III – Talan vid tribunalen och den överklagade domen	7
IV – Parternas yrkande och förfarandet vid domstolen	8
V – Prövning av överklagandena	9
A – Kommissionens överklagande	9
1. De tre första grunderna och den sjunde grunden	9
a) Parternas argument	9
b) Domstolens bedömning	10
2. Följderna av att kommissionens överklagande är välgrundat	15
B – Reyrolles överklagande	16
1. Den första grunden: Åsidosättande av principen om att straff och sanktioner ska vara individuella	16
a) Parternas argument	16
b) Domstolens bedömning	16
2. Den andra grunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen och proportionalitetsprincipen	17
a) Parternas argument	17
b) Domstolens bedömning	18

* Rättegångsspråk: tyska.

C – De överklaganden som ingetts av SEHV och Magrini	19
1. De två första grunderna: Åsidosättande av principen om att domstol inte får döma utöver vad som har yrkats av parterna (ne ultra petita) och rättskraftprincipen	19
a) Parternas argument	19
b) Domstolens bedömning	20
2. Följderna av att de överklaganden som ingetts av SEHV och Magrini ska bifallas	21
VI – Rättegångskostnader	22

”Överklagande — Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Marknaden för gasisolerade ställverk — Solidariskt ansvar för betalningen av böterna — Begreppet företag — Principen om personligt ansvar och principen om att straff och sanktioner ska vara individuella — Tribunalens obegränsade behörighet — Proportionalitetsprincipen och principen om likabehandling — Principen att domstol inte får döma utöver vad som har yrkats av parterna (*ne ultra petita*) — Proportionalitetsprincipen och principen om likabehandling”

I de förenade målen C-231/11 P–C-233/11 P,

angående tre överklaganden enligt artikel 56 i domstolens stadga, som ingavs den 13 och den 16 maj 2011,

Europeiska kommissionen, företrädd av A. Antoniadis, R. Sauer och N. von Lingen, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg (C-231/11 P),

klagande,

i vilket de andra parterna är:

Siemens AG Österreich, Wien (Österrike),

VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG, Wien,

Siemens Transmission & Distribution Ltd, Manchester (Förenade kungariket),

Siemens Transmission & Distribution SA, Grenoble (Frankrike),

Nuova Magrini Galileo SpA, Bergamo (Italien),

företrädda av H. Wollmann och F. Urlesberger, Rechtsanwälte,

sökande i första instans,

och

Siemens Transmission & Distribution Ltd (C-232/11 P),

Siemens Transmission & Distribution SA,

Nuova Magrini Galileo SpA (C-233/11 P),

företrädna av H. Wollmann och F. Urlesberger, Rechtsanwältin,

klagande,

i vilka den andra parten är:

Europeiska kommissionen, företräd av A. Antoniadis, R. Sauer och N. von Lingen, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden L. Bay Larsen, domstolens vice ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad domare på fjärde avdelningen, samt domarna M. Safjan, J. Malenovský och A. Prechal (referent),

generaladvokat: P. Mengozzi,

justitiesekreterare: handläggaren A. Impellizzeri,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 2 maj 2013,

och efter att den 19 september 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Europeiska kommissionen, Siemens Transmission & Distribution Ltd, Siemens Transmission & Distribution SA och Nuova Magrini Galileo SpA (dessa tre bolag nedan gemensamt kallade klagandebolagen), har yrkat att domstolen delvis ska upphäva den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 3 mars 2011 i de förenade målen T-122/07–T-124/07, Siemens Österreich m.fl. mot kommissionen (REU 2011, s. II-793) (nedan kallad den överklagade domen). Genom denna dom delvis ogiltigförklarade och ändrade tribunalen i kommissionens beslut K(2006) 6762 slutlig av den 24 januari 2007 om ett förfarande enligt artikel 81 EG och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/F/38.899 – Gasisolerade ställverk), av vilket en sammanfattning offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning* (EUT C 5, 2008, s. 7) (nedan kallat det omtvistade beslutet).

I – Tillämpliga bestämmelser

- 2 I artikel 23 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] (EGT L 1, 2003, s. 1), med rubriken "Böter" föreskrivs följande:

"...

2. Kommissionen får genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) överträder artikel 81 [EG] eller artikel 82 [EG] ...

...

3. När bötesbeloppet fastställs, skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.

...”

3 Artikel 31 i förordningen, med rubriken ”... domstolens prövning” har följande lydelse:

”... domstolen skall ha obegränsad behörighet att pröva beslut genom vilka kommissionen har fastställt böter eller viten. ... domstolen får upphäva, sänka eller höja förelagda böter eller viten.”

II – Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet

4 De faktiska omständigheterna i förevarande mål, vilka redovisas i punkterna 1–22 i den överklagade domen, kan sammanfattas på följande sätt.

5 Tvisten avser konkurrensbegränsande samverkan vad gäller försäljning av gasisolerade ställverk (nedan kallade GIS), vilka används för att kontrollera energiflödet i ett elnät. Det rör sig om tung elektrisk utrustning som används som en viktig komponent i driftsfärdiga elektriska transformatorstationer.

6 I punkterna 1–3 i den överklagade domen framställs de berörda företagen på följande sätt:

”1 Den 20 september 1998 förvärvade VA Technologie AG [nedan kallat VA Technologie] ett dotterbolag från Rolls-Royce, nämligen Reyrolle Ltd, som blev VA Tech Reyrolle Ltd och därefter Siemens Transmission & Distribution Ltd ... (nedan kallat Reyrolle). Den 13 mars 2001 förde VA Technologie, genom dess helägda bolag VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG ... (nedan kallad KEG), över Reyrolle till det nystartade bolaget VA Tech Schneider High Voltage GmbH (nedan kallat VAS), i vilket det genom sitt dotterbolag innehade 60 procent av andelarna av kapitalet. Resterande andelar innehades av Schneider Electric SA [nedan kallat Schneider]. Sistnämnda företag hade tillskjutit sina dessförinnan helägda dotterbolag Schneider Electric High Voltage SA, som blev VA Tech Transmission & Distribution SA ... (nedan kallad SEHV), och Nuova Magrini Galileo SpA ... (nedan kallad Magrini), till VAS. SEHV ansvarar sedan 1999 för flera av Schneider[s] ... dotterbolags tidigare högspänningsverksamheter.

2 I oktober 2004 förvärvade VA Technologie, genom KEG, samtliga Schneider[s] ... andelar av kapitalet i VAS.

3 År 2005 förvärvade Siemens AG [nedan kallat Siemens] ensam kontrollen över den koncern i vilken VA Technologie var moderbolag (nedan kallad VA Tech-koncernen) genom ett offentligt bud som lämnades av dess dotterbolag Siemens AG Österreich (nedan kallat Siemens) Efter det att Siemens AG hade förvärvat kontrollen över VA Tech-koncernen slogs först VA Technologie och därefter VAS samman med Siemens Österreich.”

- 7 Den 3 mars 2004 anmälde ABB Ltd (nedan ABB) till kommissionen att det förekom konkurrensbegränsande samverkan inom GIS-sektorn och ansökte muntligen om immunitet mot böter i enlighet med kommissionens meddelande om immunitet mot böter och nedsättning av böter i kartellärenden (EUT C 45, s. 3) (nedan kallat meddelandet om samarbete). Kommissionen beviljade ABB villkorlig immunitet mot böter den 25 april 2004.
- 8 På grundval av ABB:s förklaringar inledde kommissionen en undersökning, och den genomförde, den 11 och den 12 maj 2004, oanmälda inspektioner i lokalerna hos Siemens, Areva T&D SA, VA Tech-koncernen, Hitachi Ltd och Japan AE Power Systems Corp. (nedan kallat JAEPS). Den 20 april 2006 upprättade kommissionen ett meddelande om invändningar som sändes till 20 bolag, däribland klagandebolagen. Berörda bolag hördes den 18 och den 19 juli 2006.
- 9 Den 24 januari 2007 antog kommissionen det omtvistade beslutet. Detta delgavs de 20 bolag till vilka meddelandet om invändningar riktade sig. Dessa var, förutom klagandebolagen, Siemens Österreich, KEG, ABB, Alstom SA, Areva SA, Areva T&D AG, Areva T&D Holding SA samt Areva T&D SA (dessa fyra bolag nedan gemensamt kallade Areva), Fuji Electric Holdings Co. Ltd och Fuji Electric Systems Co. Ltd (de två sistnämnda bolagen nedan gemensamt kallade Fuji), Hitachi Ltd och Hitachi Europe Ltd (de två sistnämnda bolagen nedan gemensamt kallade Hitachi), JAEPS, Schneider, Mitsubishi Electric System Corp. (nedan kallat Mitsubishi) och Toshiba Corp. (nedan kallat Toshiba).
- 10 I punkterna 14–16 i den överklagade domen sammanfattades den aktuella konkurrensbegränsande samverkan på följande sätt:
 - ”14 Kommissionen påpekade, i skälen 113–123 i det [omtvistade] beslutet, att de olika företag som deltog i kartellen hade samordnat fördelningen av GIS-projekt i hela världen, med undantag av vissa marknader, enligt överenskomna regler. Syftet var bland annat att upprätthålla kvoter som i stor utsträckning avspeglade deras beräknade historiska marknadsandelar. Kommissionen preciserade att GIS-projekten fördelades på grundval av en samlad ’japansk’ kvot och en samlad ’européisk’ kvot, som de japanska respektive europeiska tillverkarna därefter skulle fördela sinsemellan. Genom ett avtal som hade undertecknats i Wien [(Österrike)] den 15 april 1988 (nedan kallat GQ-avtalet) infördes bestämmelser som gjorde det möjligt att fördela GIS-projekt till antingen japanska eller europeiska tillverkare och att dra av deras värde från motsvarande kvot. Kommissionen angav dessutom, i skälen 124–132 i det angripna beslutet, att de olika företag som deltog i kartellen hade ingått en muntlig överenskommelse (nedan kallad den gemensamma överenskommelsen), enligt vilken GIS-projekt i Japan, å ena sidan, och i länderna för de europeiska kartellmedlemmarna, å andra sidan, som gemensamt benämndes GIS-projektens ’hemländer’, förbehölls kartellens japanska och europeiska medlemmar. GIS-projekt i ’hemländerna’ var inte föremål för informationsutbyte mellan de två grupperna och påverkade inte de respektive kvoterna.
 - 15 GQ-avtalet innehöll även bestämmelser om utbyte av information som krävdes för att kartellen mellan de båda grupperna av tillverkare skulle fungera, varvid utbytet särskilt säkerställdes genom sekreterarna i nämnda grupper. I avtalet fanns också bestämmelser om manipulering av anbudsgivningen i fråga och om fastställande av priser för de GIS-projekt som inte kunde fördelas. Enligt villkoren i bilaga 2 till GQ-avtalet skulle avtalet tillämpas på hela världen, med undantag av Förenta staterna, Kanada, Japan och 17 länder i Västeuropa. Enligt den gemensamma överenskommelsen var GIS-projekt i europeiska länder som inte var ”hemländer” dessutom förbehållna den europeiska gruppen, eftersom de japanska tillverkarna hade förbundit sig att inte avge anbud för GIS-projekt i Europa.
 - 16 Enligt kommissionen reglerades fördelningen av GIS-projekt mellan europeiska tillverkare av ett avtal, som också det hade undertecknats i Wien den 15 april 1988, benämnt ’E-Group Operation Agreement for GQ-Agreement’ (E-gruppens avtal om genomförande av GQ-avtalet) ...

Kommissionen påpekade att fördelningen av GIS-projekt i Europa följde samma regler och förfaranden som dem som gällde för fördelningen av GIS-projekt i andra länder. I synnerhet skulle GIS-projekt i Europa också anmälas, förtecknas, fördelas, anordnas eller tilldelas ett minimipris.”

- 11 Efter att ha konstaterat de faktiska omständigheterna och gjort rättsliga överväganden, slog kommissionen i det omtvistade beslutet fast att de berörda företagen hade överträtt artikel 81 EG och artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av den 2 maj 1992 (EGT L 1, 1994, s. 3) (nedan kallat EES-avtalet). Därför ålade kommissionen dessa företag att betala böter, vilka beräknades dels enligt den metod som anges i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget (EGT C 9, 1998, s. 3) (nedan kallade riktlinjerna), dels enligt meddelandet om samarbete.
- 12 Kommissionen beslutade, genom tillämpning av meddelandet om samarbete, att ABB:s ansökan om immunitet skulle beviljas men att ansökningarna om förmånlig behandling från övriga bolag, däribland VA Tech-koncernen, inte skulle medges.
- 13 I artiklarna 1 och 2 i det omtvistade beslutet föreskrivs följande:

”Artikel 1

Följande företag har överträtt [artiklarna 81 EG och 53 i EES-avtalet] genom att under angivna perioder delta i flera avtal och samordnade förfaranden inom sektorerna för [GIS] inom [EES-området]:

...

m) [Magrini], den 15 april 1988–13 december 2000, och den 1 april 2002–11 maj 2004,

n) [Schneider], den 15 april 1988–13 december 2000;

...

p) Siemens [Österreich], en 20 september 1998 – 13 december 2000, och den 1 april 2002 – 11 maj 2004,

q) [Reyrolle], den 15 april 1988–13 december 2000, och den 1 april 2002–11 maj 2004;

r) [SEHV], den 15 april 1988–13 december 2000, och den 1 april 2002–11 maj 2004;

...

t) [KEG], den 20 september 1998–13 december 2000, och den 1 april 2002–11 maj 2004.

Artikel 2

För överträdelserna i artikel 1 ska följande bötesbelopp åläggas:

...

j) Schneider ... : 3 600 000 euro,

k) Schneider... , solidariskt med [SEHV] och [Magrini]: 4 500 000 euro,

- l) [Reyrolle]: 22 050 000 euro, varav:
- i) 17 550 000 euro solidariskt med [SEHV] och [Magrini], och
 - ii) 12 600 000 euro solidariskt med Siemens [Österreich] och [KEG];

...”

III – Talan vid tribunalen och den överklagade domen

- 14 Det framgår av punkterna 33, 34 och 229 i den överklagade domen att klagandena gjorde gällande två grunder till stöd för sina yrkanden om ogiltigförklaring.
- 15 Den första grunden avsåg åsidosättande av artikel 81.1 EG, artikel 53.1 i EES-avtalet, samt artiklarna 23.2, 23.3 och 25 i förordning nr 1/2003. Denna grund bestod av fyra delar. Den första delgrunden avsåg att det saknades bevis för den påstådda överträdelsen. Den andra delgrunden avsåg en oriktig bedömning beträffande den påstådda överträdelsens varaktighet. Den tredje delgrunden avsåg att sökandena hade ålagts orimligt höga böter. Den fjärde delgrunden avsåg att den påstådda överträdelsen var preskriberad vad gäller perioden före den 16 juli 1998.
- 16 Den andra grunden rörde åsidosättande av väsentliga formföreskrifter och rätten att yttra sig och, i synnerhet, sökandenas rätt att förhöra det vittne som åberopats emot dem, som följer av artikel 6.3 d i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950.
- 17 Tribunalen fann, i allt väsentligt, att den överträdelse som kommissionen konstaterat i det omtvistade beslutet hade ägt rum och den bekräftade de böter som VA Tech-koncernen hade ålagts i sin helhet, det vill säga summan av de belopp som vart och ett av bolagen i koncernen skulle betala.
- 18 Tribunalen slog visserligen fast att den period under vilken den överträdelse som begåtts av bolagen i VA Tech-koncernen pågått skulle minskas genom att perioden mellan den 1 april och den 30 juni 2002 togs bort, och ogiltigförklarade i denna del det omtvistade beslutet (punkterna 63–72 och 236 i skälen i den överklagade domen och punkt 1 i domslutet). Tribunalen slog vidare, inom ramen för sin obegränsade behörighet och med att med tillämpning av riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget, fast att denna minskning av den tid under vilken överträdelsen pågått saknade betydelse för beloppet av de böter som dessa bolag ålades (punkt 261 i nämnda dom).
- 19 I punkt 166 i den överklagade domen drog tribunalen, efter ett resonemang som anges i punkterna 137–165 i samma dom, slutsatsen att kommissionen hade åsidosatt principen om att straff och sanktioner ska vara individuella genom att hålla Reyrolle, SEHV och Magrini solidariskt betalningsansvariga för ett bötesbelopp som klart överstiger deras gemensamma ansvar, genom att inte hålla Siemens Österreich och KEG solidariskt ansvariga för betalningen av en del av det bötesbelopp som ålades SEHV och Magrini och genom att Reyrolle inte hölls ensamt ansvarigt för en del av de böter som bolaget ålades.
- 20 I punkt 167 i den överklagade domen drog tribunalen härav slutsatsen att artikel 2 i det angripna beslutet skulle ogiltigförklaras såvitt avser beräkningen av de böter som ålagts SEHV och Magrini samt vad gäller fastställandet av de belopp för vilka sökandena i första instans hålls solidariskt betalningsansvariga.

- 21 I punkterna 236–264 i den överklagade domen ändrade tribunalen med stöd av sin obegränsade behörighet de böter som sökandena i första instans ålagts och fastställde även, för vart och ett av bolagen, den andel som de skulle svara för i det interna förhållandet mellan de solidariskt förpliktade medgäldenärerna i enlighet med de principer som angetts i punkterna 158 och 159 i domen.
- 22 Tribunalen ogiltigförklarade således i punkt 2 i domslutet i den överklagade domen artikel 2 j–l i det omtvistade beslutet och i punkt 3 i domslutet fastställde den bötesbeloppen på följande sätt:
- ”– [SEHV] och [Magrini], solidariskt med [Schneider]: 8 100 000 euro,
– [Reyrolle], solidariskt med [Siemens Österreich], [KEG], [SEHV] och [Magrini]: 10 350 000 euro,
– [Reyrolle]: 9 450 000 euro.”

IV – Parternas yrkanden och förfarandet vid domstolen

- 23 Kommissionen har i sitt överklagande yrkat att domstolen ska
- i första hand upphäva punkt 2 i domslutet i den överklagade domen i den del den grundas på att tribunalen i punkt 157 i den överklagade domen fann att kommissionen ska fastställa de olika bolagens respektive andelar av de bötesbelopp som de ålagts att betala solidariskt, i den mån de ingår i ett och samma företag, och upphäva punkt 3 i domslutet i nämnda dom i den del tribunalen av de skäl som anges i punkt 158 i domen, jämförda med punkterna 245, 247, 262 och 263 i samma dom, fastställer nya bötesbelopp, inbegripet vilken andel av beloppet som ska erläggas av varje enskilt bolag,
 - i andra hand upphäva den överklagade domen i den del kommissionen enligt punkt 157 i den överklagade domen för varje bolag som ingått i ett och samma företag ska fastställa varje enskilt bolags andel av de belopp för vilket bolagen är solidariskt betalningsskyldiga, och – upphäva den överklagade domen i den del tribunalen av skäl som anges i punkt 158 i domen i punkterna 245, 247, 262 och 263 fastställde vilken andel av bötesbeloppet som varje bolag ska erlägga och härmed ändrade det omtvistade beslutet,
 - ogilla talan i de förenade målen T-122/07–T-124/07 vad avser yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 2 j–l i det omtvistade beslutet,
 - förplikta motparterna i målet om överklagande och sökandena i första instans att ersätta rättegångskostnaderna, såväl vad gäller överklagandet som i första instans.
- 24 Reyrolle, SEHV och Magrini har yrkat att domstolen ska
- ogilla överklagandet, och
 - bifalla deras yrkanden i sin helhet.
- 25 Reyrolle har i sitt överklagande yrkat att domstolen ska
- i första hand ändra punkt 3 fjärde strecksatsen i domslutet i den överklagade domen på så sätt att de böter som Reyrolle åläggs sätts ned med minst 7 400 000 euro,
 - i andra hand upphäva punkt 3 i domslutet i nämnda dom i den del den berör Reyrolle, och återförvisa ärendet till tribunalen,

- under alla omständigheter, förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.
- 26 SEHV och Magrini har i sitt överklagande yrkat att domstolen ska
- i första hand upphäva punkt 2 i domslutet i den överklagade domen i den del den innebär att artikel 2 j och k i det omtvistade beslutet ogiltigförklaras,
 - upphäva punkt 3 första strecksatsen i domslutet i nämnda dom, fastställa artikel 2 j och k i det omtvistade beslutet och, vad avser artikel 2 k i nämnda beslut, fastställa att var och en av de solidariskt förpliktade medgäldenärerna ska bära en tredjedel av ett belopp på 4 500 000 euro,
 - i andra hand upphäva punkt 3 första strecksatsen i domslutet i den överklagade domen och återförvisa ärendet till tribunalen,
 - under alla omständigheter, förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.
- 27 Kommissionen har yrkat att domstolen ska
- ogilla Reyrolles överklagande liksom de överklaganden som ingetts av SEHV och av Magrini i sin helhet, och
 - förplikta klagandebolagen att ersätta rättegångskostnaderna.
- 28 Domstolens ordförande beslutade den 1 juli 2011 att förena målen C-231/11 P–C-233/11 P vad gäller det skriftliga och det muntliga förfarandet samt domen.

V – Prövning av överklagandena

A – Kommissionens överklagande

- 29 Kommissionen har gjort gällande sju grunder till stöd för sitt överklagande. Dessa grunder avser åsidosättande av artikel 23 i förordning nr 1/2003, tribunalens obegränsade behörighet, principerna om personligt ansvar, om att straff och sanktioner ska vara individuella och om att domstol inte får döma utöver vad som har yrkats av parterna (*ne ultra petita*), den kontradiktoriska principen, motiveringsskyldigheten och kommissionen utrymme för skönsässig bedömning vid fastställande av vilka rättssubjekt som ska tillskrivas ansvar för överträdelsen.
- 30 Det tre första grunderna samt den sjunde grunden ska prövas tillsammans.
1. De tre första grunderna och den sjunde grunden
 - a) Parternas argument
- 31 Kommissionen har med sin första grund gjort gällande att tribunalen åsidosatte artikel 23 i förordning nr 1/2003 när den tolkade denna bestämmelse på så sätt att tribunalen härigenom ges befogenheten, eller till och med skyldigheten, att fastställa varje enskilt bolags andel av de belopp för vilket de solidariskt förpliktade medgäldenärerna är betalningsskyldiga på grund av den överträdelse som det företag de ingår i gjort sig skyldig till.

- 32 Kommissionens befogenhet att ålägga böter enligt nämnda bestämmelse avser endast det externa förhållandet vid solidariskt ansvar, det vill säga förhållandet mellan kommissionen och beslutets adressater, vilka är solidariskt ansvariga för betalningen av böterna i egenskap av parter i ett och samma företag, och inte det interna förhållandet mellan de solidariskt förpliktade medgäldenärerna.
- 33 Kommissionens befogenhet att ålägga flera bolag solidariskt betalningsansvar för böter härleds direkt från "företagens" ansvar. Det är emellertid inte möjligt att av begreppet företag sluta sig till att kommissionen har en mer utsträckt befogenhet som gör det möjligt att fastställa de rättsliga förhållandena mellan de solidariskt förpliktade medgäldenärerna.
- 34 Kommissionen har med sin andra grund gjort gällande att tribunalen genom att tolka artikel 23 i förordning nr 1/2003 på så sätt att den innefattar befogenheten, eller till och med skyldigheten, att fastställa det interna förhållandet mellan de solidariskt förpliktade medgäldenärerna och på denna grund fastställt varje klagandebolags andel överskred de befogenheter som den har inom ramen för sin obegränsade behörighet, eftersom den sistnämnda endast omfattar det externa förhållandet mellan kommissionen och det företag som ålagts böter.
- 35 Kommissionen har med sin tredje grund kritiserat tribunalen för att den i punkt 153 i den överklagade domen slog fast att principen om att straff och sanktioner ska vara individuella kräver att samtliga av beslutets adressater som ålagts solidariskt betalningsansvar för böterna, av beslutet ska kunna utläsa den andel av böterna som denne ska bära i förhållande till de solidariskt förpliktade medgäldenärerna efter det att kommissionen har utverkat betalning.
- 36 Denna princip liksom principen om personligt ansvar, är tillämplig på företaget som sådant men inte på de olika juridiska enheter som utgör detta företag.
- 37 Enligt principen om att straff och sanktioner ska vara individuella måste kommissionen när den fastställer bötesbeloppen pröva hur allvarligt deltagandet varit, relativt sett, med avseende på vart och ett av de företag som gjort sig skyldiga till en överträdelse. Detta ska ske mot bakgrund av berörda företags individuella beteende och, i förekommande fall, försvårande eller förmildrande omständigheter.
- 38 Med sin sjunde grund har kommissionen hävdats att i den mån punkt 150 i den överklagade domen kan tolkas på så sätt att kommissionen är skyldig att ålägga samtliga enheter som kan hållas ansvariga för att ha deltagit i en överträdelse som ett företag har gjort sig skyldigt till solidariskt betalningsansvar för böterna, strider denna punkt mot den valfrihet som kommissionen har i detta avseende.

b) Domstolens bedömning

- 39 Enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 får kommissionen genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet överträder artikel 81 EG eller artikel 82 EG.
- 40 Kommissionen har med sin första grund kritiserat tribunalen för att den i punkt 157 i den överklagade domen slog fast att det uteslutande ankommer på kommissionen att, inom ramen för utövandet av dess befogenhet att ålägga böter enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003, "fastställa de olika bolagens respektive andelar av de bötesbelopp som de ålagts att betala solidariskt, i den mån de ingår i samma företag [och att] denna uppgift ... inte [kan] överföras på de nationella domstolarna.
- 41 Domstolen påpekar att unionens konkurrensrätt avser verksamhet som bedrivs av företag (se, bland annat, dom av den 8 maj 2013 i mål C-508/11 P, ENI mot kommissionen, punkt 82, och av den 11 juli 2013 i mål C-440/11 P, kommissionen mot Stichting Administratiekantoor Portielje, punkt 36 och där angiven rättspraxis).

- 42 Fördragens upphovsmän har valt att använda begreppet företag för att utpeka den som begår en överträdelse av konkurrensrätten, och som, med tillämpning av artiklarna 81 EG och 82 EG kan bli föremål för en sanktionsåtgärd, och inte andra begrepp såsom bolag eller juridisk person, som används i bland annat artikel 48 EG (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 juli 2013 i mål C-501/11 P, Schindler Holding m.fl. mot kommissionen, punkt 102).
- 43 Enligt fast rättspraxis omfattar begreppet företag varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och oavsett hur den finansieras. Begreppet företag ska förstås som en ekonomisk enhet, även om enheten i juridisk mening består av flera fysiska eller juridiska personer (se, bland annat, dom av den 19 juli 2012 i de förenade målen C-628/10 P och C-14/11 P, Alliance One International och Standard Commercial Tobacco mot kommissionen, punkt 42 och där angiven rättspraxis).
- 44 När en sådan ekonomisk enhet har överträtt konkurrensreglerna ska den, enligt principen om personligt ansvar, ansvara för överträdelsen (se, bland annat, domen i de ovannämnda förenade målen Alliance One International och Standard Commercial Tobacco mot kommissionen, punkt 42, och i det ovannämnda målet kommissionen mot Stichting Administratiekantoor Portielje, punkt 37 och där angiven rättspraxis).
- 45 En juridisk person som inte begått en överträdelse av konkurrensrätten kan under vissa omständigheter likväl åläggas en påföljd för en annan juridisk persons överträdelse om dessa två personer ingår i samma ekonomiska enhet och således utgör det företag som har överträtt artikel 81 EG.
- 46 Enligt fast rättspraxis kan ett dotterbolags beteende tillskrivas moderbolaget, särskilt då dotterbolaget, trots att det är en fristående juridisk person, inte självständigt bestämmer sitt beteende på marknaden, utan i huvudsak tillämpar instruktioner som det får av moderbolaget, särskilt med hänsyn till de ekonomiska, organisatoriska och juridiska banden mellan dessa två juridiska enheter (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Stichting Administratiekantoor Portielje, punkt 38 och där angiven rättspraxis).
- 47 Om moderbolaget i fråga i ett sådant vertikalt ägarförhållande anses självt ha begått överträdelsen av unionens konkurrensregler, härleds dess ansvar helt och hållet från dotterbolaget (se, för ett likande resonemang, dom av den 22 januari 2013 i mål C-286/11 P, kommissionen mot Tomkins, punkterna 43 och 49, och av den 26 november 2013 i mål C-50/12 P, Kendrion mot kommissionen, punkt 55).
- 48 Kommissionen kan då hålla moderbolaget solidariskt betalningsansvarigt för de böter som ålagts dotterbolaget (se, bland annat, dom av den 29 mars 2011 i de förenade målen C-201/09 P och C-216/09 P, ArcelorMittal Luxembourg mot kommissionen och kommissionen mot ArcelorMittal Luxembourg m.fl., REU 2011, s. I-2239, punkt 98).
- 49 Tribunalen gjorde således rätt när den i punkt 150 i den överklagade domen slog fast att det framgår av rättspraxis att när flera personer kan hållas personligen ansvariga för deltagandet i en överträdelse av ett och samma företag, i den mening som avses i konkurrensreglerna, ska de anses vara solidariskt ansvariga för överträdelsen.
- 50 Den kritik mot punkt 150 i den överklagade domen som kommissionen framfört i sin sjunde grund kan inte godtas, eftersom det av nämnda punkt, i sitt sammanhang och mot bakgrund av däri angiven rättspraxis, inte framgår att kommissionen faktiskt skulle vara skyldig att ålägga samtliga personer böter med solidariskt betalningsansvar som kan hållas personligen ansvariga för en överträdelse som begåtts av ett och samma företag.

- 51 När kommissionen således med stöd av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 har möjlighet att ålägga flera juridiska personer som ingår i ett och samma företag som är ansvarigt för överträdelsen böter med solidariskt betalningsansvar, omfattas dess fastställande av bötesbeloppet, när kommissionen i ett visst fall tillämpar företagsbegreppet vilket är ett unionsrättsligt begrepp, av vissa krav att beakta det aktuella företagets egenskaper såsom hur företaget såg ut under den period då överträdelsen pågick.
- 52 När kommissionen fastställer det externa förhållandet vid solidariskt ansvar måste den särskilt iaktta principen om att straff och sanktioner ska vara individuella. Enligt denna princip och i enlighet med artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 ska bötesbeloppet fastställas med hänsyn till hur allvarlig den överträdelse är som kan läggas det berörda företaget individuellt till last, liksom till hur länge den har pågått.
- 53 Bland de faktorer som kan påverka bedömningen av hur allvarliga överträdelserna har varit och som därmed kan beaktas för att tillse att de böter som den berörda ekonomiska enheten åläggs är individuella återfinns de enskilda företagets beteende och roll vid genomförandet av avtalen eller de samordnade förfarandena, den vinst företagen kunnat göra genom dessa avtal eller förfaranden, deras storlek och värdet på de aktuella varorna samt den risk som överträdelser av detta slag innebär för genomförandet av unionens mål (dom av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkt 242).
- 54 Det var i detta sammanhang riktigt av tribunalen att slå fast dels i punkt 153 i den överklagade domen att kommissionen inte fritt kan fastställa de belopp som ska betalas solidariskt, dels i punkt 154 i samma dom att kommissionen skulle ha beaktat konstaterandena i skäl 468 i det omtvistade beslutet vad gäller perioderna för de olika bolagens ansvar för överträdelsen.
- 55 Kommissionens beslut om att ålägga böter måste visserligen med nödvändighet riktas till de juridiska personer som utgör ett företag. Detta krav som är av enbart praktisk natur, innebär emellertid inte, när kommissionen använder sig av sin möjlighet att ålägga flera juridiska personer böter med solidariskt betalningsansvar, att reglerna och principerna i unionens konkurrensrätt är tillämpliga, inte bara på det berörda företaget utan även på de juridiska personer som det består av, eftersom de utgjorde ett och samma företag när överträdelsen begicks.
- 56 Av det anförda följer att unionens konkurrensregler, däribland reglerna om kommissionens befogenhet att vidta sanktionsåtgärder, och de unionsrättsliga principerna om personligt ansvar för överträdelsen och att straff och sanktioner ska vara individuella, vilka kommissionen har att iaktta när den utövar denna befogenhet, endast avser företaget som sådant och inte de fysiska eller juridiska personer som ingår däri.
- 57 Särskilt det unionsrättsliga begreppet om solidariskt betalningsansvar för böterna, vilket endast utgör en förlängning av företagsbegreppet, avser enbart företaget och inte de bolag som utgör detta företag.
- 58 Det framgår visserligen av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 att kommissionen kan ålägga flera bolag böter med solidariskt betalningsansvar, om de ingick i ett och samma företag. Varken ordlydelsen av nämnda bestämmelse eller syftet med systemet med solidariskt betalningsansvar medger emellertid en tolkning som innebär att denna befogenhet att vidta sanktionsåtgärder sträcker sig, utöver fastställandet av det externa förhållandet vid solidariskt ansvar, till att även avse fastställandet av andelarna för de solidariskt förpliktade medgäldenärerna vad avser det interna förhållandet dem emellan.
- 59 Systemet med solidariskt betalningsansvar syftar i stället till att ge kommissionen ytterligare ett rättsligt medel för att förstärka effektiviteten av dess handlande för att kräva in de böter som ålagts för överträdelser av konkurrensrätten. Detta system minskar nämligen den risk för insolvens som kommissionen i egenskap av borgenär vad avser den skuld som böterna utgör, utsätts för, vilket bidrar

till det avskräckande syfte som kännetecknar konkurrensrätten i allmänhet, vilket tribunalen korrekt påpekade i punkt 151 i den överklagade domen (se även analogt, dom av den 17 februari 2011 i mål C-78/10, Berel m.fl., REU 2011, s. I-717, punkt 48).

- 60 Fastställande av andelarna i det interna förhållandet mellan de solidariskt förpliktade medgäldenärerna omfattas emellertid inte av detta dubbla syfte. Det är nämligen fråga om en tvist som uppkommer i ett senare skede, vilket i princip inte är av intresse för kommissionen, eftersom den redan fått betalt för hela bötesbeloppet av en eller flera medgäldenärer.
- 61 Det finns inte heller några regler för att lösa en sådan tvist avseende den interna fördelningen av betalningen av en skuld för vilka de berörda bolagen är solidariskt betalningsansvariga vare sig i förordning nr 1/2003 eller i unionsrätten i allmänhet (se, analogt, domen i det ovannämnda målet Berel, punkterna 42 och 43).
- 62 Det ankommer under dessa omständigheter på de nationella domstolarna att med iakttagande av unionsrätten och med tillämpning av nationell rätt, fastställa medgäldenärernas respektive andelar av de bötesbelopp som de ålagts att betala solidariskt, om denna fråga inte har reglerats i avtal.
- 63 Kommissionens skyldighet till lojalt samarbete med medlemsstaternas domstolar enligt artikel 4 FEU är tillämplig vad gäller regresstalan vid de nationella domstolarna, trots att dessa tvister, i princip ska avgöras enligt tillämplig nationell rätt. Kommissionens beslut att ålägga solidariskt betalningsansvar för böter utgör nämligen, eftersom det däri anges vilka de solidariskt förpliktade medgäldenärerna är och det högsta belopp som kommissionen kan kräva från var och en av dem, den rättsliga ramen för dessa mål. Det kan vidare antas att kommissionen har uppgifter som är relevanta vid fastställandet av medgäldenärernas andelar.
- 64 Av vad ovan anförts följer att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den i punkt 157 i den överklagade domen slog fast att det uteslutande ankommer på kommissionen att, inom ramen för utövandet av dess befogenhet att ålägga böter enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003, ”fastställa de olika bolagens respektive andelar av de bötesbelopp som de ålagts att betala solidariskt, i den mån de ingår i samma företag [och att] denna uppgift ... inte [kan] överföras på de nationella domstolarna”.
- 65 Härav följer även att tribunalen gjorde sig skyldig till andra fall av felaktig rättstillämpning, i första hand genom att i punkterna 153–159 i den överklagade domen, ange vissa principer för det interna förhållandet vid solidariskt ansvar.
- 66 För det första och som redan angetts i punkt 56 i förevarande dom, avser principen om att straff och sanktioner ska vara individuella endast företaget som sådant och inte de fysiska eller juridiska personer som ingår däri. Tribunalen gjorde sig därför skyldig till felaktig rättstillämpning när den i punkt 153 i den överklagade domen slog fast att det av denna princip följer att varje bolag som ålagts solidariskt betalningsansvar för böterna av beslutet ska kunna utläsa den andel av böterna som det ska svara för i förhållande till de solidariskt förpliktade medgäldenärerna efter det att kommissionen har utverkat betalning.
- 67 Eftersom det, såsom redan angetts i punkt 62 i förevarande dom, ankommer på de nationella domstolarna att med iakttagande av unionsrätten och med tillämpning av nationell rätt, fastställa medgäldenärernas respektive andelar av det bötesbelopp som de ålagts att betala solidariskt har tribunalen gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den i punkt 155 i den överklagade domen slog fast dels att begreppet solidariskt ansvar för betalning av böter är ett självständigt begrepp som ska tolkas med hänsyn till syftena med och systemet för de konkurrensregler som det ingår i och, vid behov, till de allmänna principer som utvecklas i alla nationella rättssystem, dels att även om betalningsskyldigheten för de bolag som kommissionen har ålagt böter för vars betalning de ska svara

solidariskt ansvariga på grund av en överträdelse av unionens konkurrensregler skiljer sig från medgäldenärernas privaträttsliga skyldighet, ska ledning hämtas bland annat från det rättsliga systemet för solidariskt ansvar.

- 68 Eftersom kommissionens befogenhet att vidta sanktionsåtgärder endast avser fastställande av det externa förhållandet vid solidariskt ansvar, utgjorde det likaså felaktig rättstillämpning när tribunalen i punkt 156 i den överklagade domen slog fast att det beslut genom vilket kommissionen ålägger flera bolag att solidariskt betala böter nödvändigtvis har alla de rättsverkningar som anknyter till det rättsliga systemet för betalning av böter som följer av konkurrensreglerna, och detta såväl i förhållandet mellan borgenären och de solidariskt förpliktade medgäldenärerna som i förhållandet mellan de solidariskt förpliktade medgäldenärerna inbördes.
- 69 Slutligen innebär punkterna 158 och 159 i den överklagade domen felaktig rättstillämpning. I dessa punkter slog tribunalen nämligen fast att om inget annat anges i det beslut genom vilket kommissionen ålägger flera bolag att solidariskt betala ett bötesbelopp på grund av ett företags överträdelse, och enligt vilket vissa bolag bär ett större ansvar än andra för nämnda företags deltagande i den konkurrensbegränsande samverkan under en given period, ska det anses att bolagen lastas i lika mån för överträdelsen och därmed för lika stor andel av bötesbeloppen som de ålagts solidariskt.
- 70 Det föreskrivs nämligen inte någon presumptionsregel om fördelning av andelar i unionsrätten och därför ska, vilket angetts i punkt 62 i förevarande dom, de olika solidariskt förpliktade medgäldenärernas andelar för betalningen av böter fastställas med iakttagande av unionsrätten och med tillämpning av nationell rätt.
- 71 Det ska därefter erinras om att unionsrätten, i princip, inte hindrar att den interna fördelningen av sådana böter sker enligt en nationell regel om att de solidariskt förpliktade medgäldenärernas andelar ska fastställas mot bakgrund av de olika medgäldenärernas ansvar eller relativa skuld i den överträdelse som lagts det företag i vilket de ingick till last, i förekommande fall en presumptionsregel som innebär att om de bolag som begär en annan fördelning än lika andelar inte kan visa att vissa bolag har ett större ansvar än andra för företagets deltagande i den konkurrensbegränsande samverkan under en viss period, ska de anses vara ansvariga i lika delar.
- 72 För det andra kritiseras kommissionen i punkterna 245, 247, 262 och 263 i den överklagade domen, vilket också innebär felaktig rättstillämpning. Tribunalen fastställde nämligen i dessa punkter, med stöd av den obegränsade behörighet som den enligt artikel 31 i förordning nr 1/2003, och i enlighet med artikel 261 FEUF, tillerkänns, de andelar av böterna som varje bolag som ingick i det aktuella företaget under den period överträdelsen pågick, skulle svara för.
- 73 Tribunalen grundade nämligen uttryckligen sitt fastställande av den interna fördelningen på de överväganden som angetts i punkterna 158 och 159 i den överklagade domen. Som domstolen redan slagit fast i punkt 70 i förevarande dom utgör dessa överväganden, enligt vilka det föreskrivs en presumptionsregel om fördelning av andelar i unionsrätten, felaktig rättstillämpning.
- 74 Det följer vidare av förevarande dom att den befogenhet att vidta sanktionsåtgärder som tillkommer kommissionen enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 inte innefattar befogenheten att fördela ålagda böter mellan de solidariskt förpliktade medgäldenärerna i deras interna förhållande efter det att kommissionen utverkat betalning av böterna. Följaktligen kan inte heller tribunalen göra en sådan fördelning inom ramen för sin obegränsade behörighet enligt artikel 31 i förordning nr 1/2003 genom att upphäva, sänka eller höja böterna efter det att kommissionen har utverkat betalning av dem.

- 75 Enligt fast rättspraxis kan tribunalen inom ramen för sin obegränsade behörighet ersätta kommissionens bedömning med sin egen (se, bland annat, dom av den 26 september 2013 i mål C-679/11 P, Alliance One International mot kommissionen, punkt 104 och där angiven rättspraxis). Denna behörighet kan emellertid inte utsträckas till bedömningar som inte omfattas av kommissionens befogenhet att vidta sanktionsåtgärder.
- 76 Av vad ovan anförts följer att det finns fog för kommissionens tre första grunder, men att den sjunde grunden ska underkännas.
- 77 Under dessa omständigheter ska kommissionens överklagande bifallas utan att det är nödvändigt att pröva dess fjärde, femte och sjätte grunder. Dessa grunder är nämligen anförda i andra hand, i förhållande till de tre första grunderna, såtillvida att de vilar på förutsättningen att dessa tre första grunder underkänts av domstolen. Om de skulle godtas kunde de likväl inte leda till att den överklagade domen upphävdes i större omfattning än vad som följer av att de tre första grunderna godtas.

2. Följderna av att kommissionens överklagande är välgrundat

- 78 Domstolen konstaterar inledningsvis att den omständigheten att kommissionen har fog för sitt överklagande inte innebär att punkt 2 i domslutet i den överklagade domen ska upphävas, vilket kommissionen i första hand har yrkat.
- 79 Det framgår nämligen av punkterna 137–167 samt punkt 237 i den överklagade domen att tribunalen ogiltigförklarade artikel 2 i det angripna beslutet såvitt avser beräkningen av de böter som SEHV och Magrini ska åläggas samt vad gäller fastställandet av de belopp för vars betalning sökandena i första instans ska svara solidariskt på grund av att kommissionen av tre skäl hade åsidosatt principen om att straff och sanktioner ska vara individuella genom att hålla Reyrolle, SEHV och Magrini solidariskt betalningsansvariga för ett bötesbelopp som klart överstiger deras gemensamma ansvar, genom att inte hålla Siemens Österreich och KEG solidariskt ansvariga för betalningen av en del av det bötesbelopp som ålades SEHV och Magrini och genom att Reyrolle inte hölls ensamt ansvarigt för en del av de böter som bolaget ålades.
- 80 Såsom generaladvokaten har angett i punkt 27 i sitt förslag till avgörande kan dessa tre skäl, vilka kommissionen för övrigt inte har bestritt vid domstolen och vilka utgör grunden för tribunalens ogiltigförklaring av artikel 2 i det omtvistade beslutet, inte hänföras till tillämpningen av principerna om det interna förhållandet vid solidariskt ansvar, såsom de angetts i punkterna 153–159 i den överklagade domen och som utgör föremålet för kommissionens överklagande.
- 81 Dessa skäl följer i stället av de principer som reglerar det externa förhållandet vid solidariskt ansvar, det vill säga varje bolags ansvar för att betala hela beloppet av de böter som det företag de ingick i under den tid överträdelsen pågick har ålagts, som det erinrats om i punkterna 148–152, första meningen i punkt 153 samt i punkt 154 i den överklagade domen. Dessa punkter innebär, som framgår av punkterna 49, 54, 57 och 59 i förevarande dom, inte någon felaktig rättstillämpning.
- 82 Däremot innebär den omständigheten att kommissionens tre första grunder ska godtas att punkt 3 i domslutet i den överklagade domen ska upphävas, i likhet med vad kommissionen har yrkat. Det framgår nämligen uttryckligen av punkterna 245, 247, 262 och 263 i den överklagade domen att tribunalen lade fastställandet av den interna fördelningen av de andelar som de aktuella bolagen skulle svara för och som tribunalen gjorde med stöd av sin obegränsade behörighet och med stöd av de principer om den interna fördelningen av det solidariska ansvaret som anges i punkterna 158 och 159 i den överklagade domen, till grund för att ändra och sedan ålägga de böter som anges i punkt 3 i domslutet i samma dom.

- 83 Härav följer att punkt 3 i domslutet i den överklagade domen ska upphävas i den del det fastställs andelar av de böter som sökandena i första instans ålades att betala soldidariskt.
- 84 Eftersom överklagandena ska ogillas i övrigt, i likhet med vad som slogs fast beträffande talan i punkt 4 i domslutet i den överklagade domen, saknas anledning att pröva kommissionens yrkande om att talan i målen T-122/07–T-124/07 ska ogillas i den del den avser ogiltigförklaring av artikel 2 j-1 i det omtvistade beslutet, vilket sökandena i första instans hade yrkat.

B – *Reyrolles överklagande*

- 85 Reyrolle har anfört två grunder till stöd för sitt överklagande. Dessa avser åsidosättande av för det första, principen om att straff och sanktioner ska vara individuella och för det andra principen om likabehandling och proportionalitetsprincipen.

1. Den första grunden: Åsidosättande av principen om att straff och sanktioner ska vara individuella

a) Parternas argument

- 86 Med sin första överklagandegrund har Reyrolle gjort gällande att tribunalen åsidosatte principen om att straff och sanktioner ska vara individuella när den med stöd av sin obegränsade behörighet åsidosatte artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 genom att ålägga det företag som utgjordes av Rolls-Royce och Reyrolle under perioden mellan 1988–1998 böter, inte på grundval av detta företags situation, utan på grundval av den ekonomiska styrkan hos ett företag som uppstod flera år senare, genom försäljningen av Reyrolle till VA Technologie.
- 87 Enligt Reyrolle borde tribunalen inte ha beräknat ett enda utgångsbelopp genom att beakta omsättningen och marknadsandelen för det företag som utgjordes av VA Tech-koncernen, utan den borde ha fastställt ett särskilt utgångsbelopp för Reyrolle för den tidigare perioden, när Reyrolle i likhet med vad som framgår av punkt 6 i förevarande dom, var ett dotterbolag till Rolls-Royce, närmare bestämt mellan den 15 april 1988 och den 20 september 1998.
- 88 Utgångsbeloppet för perioden innan Reyrolle förvärvades av VA Tech-koncernen borde enligt Reyrolle ha fastställts på grundval av marknadsandelen för det företag som utgjordes av Rolls-Royce och Reyrolle och endast på grundval av detta företags omsättning. På detta sätt borde det totala bötesbeloppet som Reyrolle skulle åläggas uppgå till maximalt 2,05 miljoner euro.
- 89 Kommissionen har hävdatt att överklagandet inte kan bifallas såvitt avser denna grund. Kommissionen har gjort gällande att det inte var riktigt att fastställa ett särskilt utgångsbelopp för den period då Reyrolle tillhörde Rolls-Royce, eftersom ingen överträdelse kan läggas detta företags moderbolag till last. Även om ett särskilt utgångsbelopp skulle fastställts, skulle böterna enligt tillgängliga uppgifter ha höjts och inte satts ned.

b) Domstolens bedömning

- 90 Reyrolle har hävdatt att enligt principen om att straff och sanktioner ska vara individuella skulle, mot bakgrund av att bolaget under den period som det deltog i den aktuella konkurrensbegränsande samverkan ingick i två på varandra följande företag, nämligen Rolls-Royce och det företag som utgjordes av VA Tech-koncernen, de böter på 9 450 000 euro som tribunalen ålade Reyrolle individuellt i punkt 3 sista strecksatsen i den överklagade domen, med stöd av sin obegränsade behörighet, ha beräknats på grundval av två särskilda utgångsbelopp för vart och ett av de två aktuella företagen och som täcker två på varandra följande perioder under vilka bolaget tillhörde vart och ett av dessa företag.

- 91 Som redan angetts i punkt 52 i förevarande dom krävs enligt principen om att straff och sanktioner ska vara individuella, vid tillämpningen av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003, att bötesbeloppet fastställs med hänsyn till hur allvarlig den överträdelse är som kan läggas det berörda företaget individuellt till last, liksom till hur länge den har pågått. Denna princip är även tillämplig när tribunalen, som i det aktuella fallet, fastställer bötesbeloppet med stöd av sin obegränsade behörighet.
- 92 Det framgår, såsom generaladvokaten har angett i punkterna 131–134 i sitt förslag till avgörande, av punkterna 140, 144 och 164 i den överklagade domen att tribunalen för att fastställa de böter som skulle åläggas Reyrolle särskilt för den period då det tillhörde Rolls-Roycekoncernen stödde sig på bedömningen att Reyrolle under denna period begick överträdelsen självständigt, eftersom kommissionen hade konstaterat att överträdelsen med avseende på moderbolaget var preskriberad. Det är vidare utrett att för tiden efter överträdelsen fortsatte Reyrolle sitt deltagande i den konkurrensbegränsande samverkan som en del av det företag som utgjordes av VA Tech-koncernen, i vilken det ledande bolaget VA Technologie även hölls ansvarigt för överträdelsen.
- 93 Härav följer att företaget Rolls-Royce, i det aktuella fallet inte har lagts någon överträdelse till last individuellt, varför bötesbeloppet enligt principen om att straff och sanktioner ska vara individuella inte skulle fastställas enligt egenskaperna hos detta företag utan hos ett och samma företag som innan det förvärvades av VA Technologie, enbart utgjordes av Reyrolle, och efter förvärvet, av Reyrolle och de andra bolagen i VA Tech-koncernen som deltagit i den konkurrensbegränsande samverkan.
- 94 Tribunalen kunde följaktligen fastställa ett enda utgångsbelopp för det företag som utgjordes av VA Tech-koncernen på grundval av dess omsättning för år 2003, det sista helåret för överträdelsen, och därefter fördela ansvaret för överträdelsen mellan de enskilda bolagen för de perioder som dessa deltog i den konkurrensbegränsande samverkan.
- 95 Överklagandet kan under dessa omständigheter inte vinna bifall såvitt avser den första grund som åberopats av Reyrolle.

2. Den andra grunden: Åsidosättande av principen om likabehandling och proportionalitetsprincipen

a) Parternas argument

- 96 Reyrolle har med sin andra grund gjort gällande att tribunalen har åsidosatt principen om likabehandling och proportionalitetsprincipen när den inom ramen för utövandet av sin obegränsade behörighet har använt andra beräkningsmetoder för Reyrolle än vad som använts för andra bolag, vilket inneburit att detta bolag getts en avsevärt sämre behandling än dessa.
- 97 För det första har Reyrolle diskriminerats i förhållande till det angreppssätt som tillämpats avseende bolagen i Schneider-koncernen (Schneider, SEHV och Magrini), för vilka det framgår av punkt 241 i den överklagade domen att tribunalen har fastställt olika utgångsbelopp för var och en av de perioder som dessa tillhörde ett annat företag. Vad avser Reyrolle tillämpade emellertid tribunalen en helt annan metod, eftersom den fastställde ett enda utgångsbelopp trots att bolaget under den period överträdelsen pågick tillhörde olika företag. Denna skillnad i behandling har fått till följd att oproportionella böter har tillämpats för Reyrolle
- 98 För det andra blir diskrimineringen av Reyrolle än mer framträdande om den metod som har använts för beräkningen av de böter som det ålagts jämförs med den metod som kommissionen har använt sig av för vissa japanska företag vilka befann sig i en helt jämförbar situation. För dessa företag grundade sig tribunalen nämligen på särskilda utgångsbelopp för perioden före det att deras verksamhet ingick i ett gemensamt företag i GIS-sektorn.

99 Kommissionen har hävdad att denna grund inte kan tas upp till sakprövning, eftersom den inte togs upp vid tribunalen och den följaktligen utgör en ny grund. Överklagandet ska under alla förhållanden ogillas såvitt avser denna grund.

b) Domstolens bedömning

100 Kommissionens invändning om rättegångshinder, såvitt avser den andra grunden, kan inte vinna bifall.

101 Reyrolle har visserligen inte åberopat den påstådda diskriminering till vilken det hänvisas i förevarande grund, i första instans. Denna grund i överklagandet kan likväl tas upp till sakprövning.

102 Reyrolle kan inför domstolen åberopa grunder som följer av den överklagade domen och som syftar till att bestrida domens rättsliga grund (dom av den 29 november 2007 i mål C-176/06 P, Stadtwerke Schwäbisch Hall m.fl. mot kommissionen, punkt 17).

103 I förevarande fall har Reyrolle kritiserat tribunalen för att den behandlat bolaget på ett diskriminerande sätt när den med stöd av sin obegränsade behörighet fastställde det bötesbelopp som Reyrolle skulle åläggas. Även om det är riktigt att tribunalen vid beräkningen av böterna använt samma metod som kommissionen, så har tribunalen likväl därigenom tillämpat denna metod som sin egen. Den påstådda diskriminering som Reyrolle har gjort gällande följer av den nya beräkningen av böterna såsom den företagits av tribunalen, och har således sin grund i den överklagade domen.

104 Denna grund avser dessutom den beräkning av böterna som tribunalen gjorde med stöd av sin obegränsade behörighet och kan tas upp till sakprövning, eftersom den till följd av sin natur inte hade kunnat göras gällande i första instans (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 september 2013 i mål C-679/11 P, Alliance One International mot kommissionen, punkt 35 och där angiven rättspraxis).

105 Vad beträffar sakfrågan beträffande ifrågavarande grund framgår det av rättspraxis att utövandet av den obegränsade behörigheten vid fastställandet av bötesbelopp inte får leda till diskriminering mellan företag som har deltagit i en överenskommelse som strider mot artikel 101.1 FEUF (se, bland annat, dom av den 30 maj 2013 i mål C-70/12 P, Quinn Barlo m.fl. mot kommissionen, punkt 46 och där angiven rättspraxis).

106 Enligt fast rättspraxis åsidosätts principen om likabehandling endast i de fall då lika situationer behandlas olika eller då olika situationer behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling (se, bland annat, dom av den 7 juni 2007 i mål C-76/06 P, Britannia Alloys & Chemicals mot kommissionen, REG 2007, s. I-4405, punkt 40 och där angiven rättspraxis).

107 I förevarande fall har emellertid principen om likabehandling inte åsidosatts, eftersom Reyrolle inte befann sig i en situation som var jämförbar med situationen för Schneiderkoncernen eller de japanska producenterna.

108 Vad gäller påståendet att Reyrolle diskriminerats i förhållande till SEHV och Magrini, har det redan slagits fast i punkterna 92 och 93 i förevarande dom att Reyrolle deltog i den aktuella överträdelsen och ingick i ett och samma företag, nämligen det företag som utgjordes av VA Tech-koncernen, vars sammansättning förändrades under den period överträdelsen pågick.

109 Denna situation skiljer sig vidare från den situation som SEHV och Magrini befann sig i. Dessa bolag deltog nämligen i den aktuella konkurrensbegränsande samverkan genom att ingå i två olika, på varandra följande företag. De ingick för det första i det företag där Schneider var moderbolag och

sedan, efter försäljningen till VA Technologie, i det företag som utgjordes av VA Tech-koncernen. Dessutom hölls såväl Schneider som VA Technologie personligt ansvariga för att ha deltagit i denna konkurrensbegränsande samverkan.

- 110 Det kan inte heller sägas att Reyrolle och de japanska producenterna befann sig i en jämförbar situation. Det är nämligen utrett att de två japanska producenterna, å ena sidan Fuji och Hitachi, å andra sidan Mitsubishi och Toshiba, inledningsvis deltog som oberoende företag i den konkurrensbegränsande samverkan. Dessa bolag integrerade visserligen sina verksamheter i GIS-sektorn i två gemensamma företag den 1 oktober 2002, JAEPS och TM T&D Corp., men de fortsatte att verka som självständiga och oberoende företag. Så var emellertid inte fallet med Reyrolle. Efter försäljningen till VA Technologie och dess införlivande i det företag som utgjordes av VA Tech-koncernen, fortsatte bolaget inte att verka som ett självständigt och oberoende företag.
- 111 Vad slutligen avser det påstådda åsidosättandet av proportionalitetsprincipen framgår av fast praxis från domstolen att det inte ankommer på denna, när den prövar rättsfrågor i ett mål om överklagande, att av skälighetshänsyn ändra den bedömning som tribunalen med stöd av sin obegränsade behörighet har gjort av det bötesbelopp som ett företag har ålagts på grund av att det har överträtt unionsrätten. Det är således endast om domstolen bedömer att böterna inte endast är olämpliga utan dessutom så överdrivet höga att de är oproportionerliga som den kan slå fast att tribunalen, genom att fastställa ett orimligt bötesbelopp, har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning (se, bland annat domen i det ovannämnda målet Quinn Barlo m.fl. mot kommissionen, punkt 57 och där angiven rättspraxis).
- 112 Reyrolle har emellertid begränsat sig till att till stöd för anmärkningen om att de böter som bolaget ålagts av tribunalen är oproportionerliga anföra påståenden om att det blivit utsatt för diskriminering, vilka visat sig ogrundade. Bolaget har inte utvecklat särskilda argument för att visa att detta bötesbelopp är orimligt högt. Den grund som avser åsidosättande av proportionalitetsprincipen kan således inte godtas.
- 113 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den andra grund som åberopats av Reyrolle.
- 114 Eftersom Reyrolle inte kan vinna framgång med någon av de grunder som åberopats till stöd för överklagandet, ska överklagandet ogillas i sin helhet.

C – De överklaganden som ingetts av SEHV och Magrini

- 115 De två första grunder som åberopats av SEHV och Magrini till stöd för deras överklagande ska prövas först och tillsammans.

1. De två första grunderna: Åsidosättande av principen om att domstol inte får döma utöver vad som har yrkats av parterna (*ne ultra petita*) och rättskraftprincipen

a) Parternas argument

- 116 SEHV och Magrini har hävdade att deras talan vid tribunalen avsåg de böter på 4 500 000 euro som de skulle betala solidariskt med Schneider enligt artikel 2 k i det omtvistade beslutet och inte även de böter på 3 600 000 euro som Schneider självt skulle betala enligt artikel 2 j i beslutet. De båda bolagen har vidare påpekat att trots att Schneider var det enda bolag som kunde bestrida de sistnämnda böterna, hade detta bolag inte väckt någon talan vid tribunalen.

- 117 Härav följer att tribunalen, genom att ogiltigförklara de böter som ålagts i artikel 2 j i det omtvistade beslutet och räkna in dess belopp i det bötesbelopp som ska betalas solidariskt av Schneider, SEHV och Magrini, inte endast åsidosatte principen om att domstol inte får döma utöver vad som har yrkats av parterna (*ne ultra petita*), utan även att detta beslut vunnit laga kraft med avseende på Schneider.
- 118 Kommissionen anser att ingen del av överklagandet kan tas upp till sakprövning, eftersom yrkandena är helt motsatta de som framställdes vid tribunalen. Eftersom frågan om beloppet på de böter som solidariskt ålagts bolag som efter varandra ingått i företagen Schneider och VA Tech prövats av tribunalen i en talan som väckts av sökandena i första instans, kunde tribunalen under alla omständigheter ändra bötesbeloppet med stöd av sin obegränsade behörighet, utan att principen om att en domstol inte får döma utöver vad som har yrkats av parterna (*ne ultra petita*) och rättskraftprincipen åsidosattes.
- b) Domstolens bedömning
- 119 Det ska inledningsvis erinras om att enligt artikel 113.1 i rättegångsreglerna, i den lydelse som gällde då överklagandet ingavs, får klagandenas yrkanden avse att de yrkanden som framställts i första instans ska bifallas helt eller delvis.
- 120 Följaktligen, såsom generaladvokaten har angett i punkt 150 i sitt förslag till avgörande, kan förevarande överklagande inte tas upp till sakprövning, i den del klagandena har yrkat att domstolen ska fastställa artikel 2 k i det omtvistade beslutet. Klagandena yrkade att denna bestämmelse skulle ogiltigförklaras i första instans.
- 121 Vidare, såsom generaladvokaten har angett i punkt 150 i sitt förslag till avgörande, kan det överklagande som ingetts av SEHV och Magrini inte tas upp till sakprövning, eftersom det avser fastställande av artikel 2 j i det omtvistade beslutet, trots att denna bestämmelse avser böter som endast kan bestridas av Schneider. Detta bolag har emellertid inte väckt någon talan vid tribunalen.
- 122 Överklagandet kan slutligen inte tas upp till sakprövning, i den del SEHV och Magrini har yrkat att domstolen ska fastställa, med avseende på artikel 2 k i det omtvistade beslutet, att var och en av de solidariskt förpliktade medgäldenärerna ska svara för en tredjedel av bötesbeloppet på 4 500 000 euro. Det framgår nämligen av punkt 74 i förevarande dom att unionsdomstolen inom ramen för sin obegränsade behörighet inte kan fördela ålagda böter mellan de solidariskt förpliktade medgäldenärerna i deras interna förhållande.
- 123 Kommissionen kan emellertid inte göra gällande att de yrkanden som framställts av SEHV och Magrini inte kan tas upp till sakprövning i den del de avser delvis upphävande av punkterna 2 och 3 i domslutet i den överklagade domen.
- 124 SEHV och Magrini har i sitt överklagande gjort gällande att tribunalen har dömt utöver vad som har yrkats av parterna (*ne ultra petita*) genom att i punkt 2 i domslutet i den överklagade domen ogiltigförklara artikel 2 j i det omtvistade beslutet, liksom artikel 2 k i samma beslut i den mån denna bestämmelse avser Schneider. Klagandena har hävdade att Schneider inte väckt någon talan om ogiltigförklaring vid tribunalen med följd att det omtvistade beslutet vunnit laga kraft med avseende på Schneider. Enligt klagandena var den ändring av böterna som tribunalen företog i punkt 3 första strecksatsen i domslutet i den överklagade domen, efter det att artikel 2 i det omtvistade beslutet hade ogiltigförklarats vad avser Schneider, särskilt oförmånlig för dem.
- 125 Eftersom klagandena med sina yrkanden avser delvis ogiltigförklaring av punkterna 2 och 3 i domslutet i den överklagade domen, har deras yrkanden sin grund i nämnda dom och kan i enlighet med ovan i punkt 102 angiven rättspraxis tas upp till sakprövning.

- 126 Vad avser prövningen i sak av de två första grunderna erinras om att unionsdomstolen får utöva sin obegränsade behörighet när frågan om böternas belopp har väckts (se, bland annat, domen av den 26 september 2013 i det ovannämnda målet mål C-679/11 P, Alliance One International mot kommissionen, punkt 105).
- 127 Frågan om det bötesbelopp som ålades Schneider individuellt i enlighet med artikel 2 j i det omtvistade beslutet har inte varit föremål för prövning vid tribunalen.
- 128 Schneider har nämligen inte väckt någon talan mot böternas belopp och detta belopp kan således inte vara föremål för ett överklagande som ingetts av SEHV och Magrini, eftersom böterna inte ålagts dessa bolag.
- 129 Det ska mot denna bakgrund konstateras att tribunalen har dömt utöver vad som har yrkats av parterna (*ne ultra petita*) genom att i punkt 2 i domslutet i den överklagade domen ogiltigförklara artikel 2 j och k i det omtvistade beslutet, och genom att i punkt 3 första strecksatsen i domslutet ändra de böter som ålagts genom dessa bestämmelser genom att slå ihop dem till ett enda belopp som skulle betalas av Schneider, SEHV och Magrini, solidariskt.
- 130 Såsom tribunalen angett i punkt 248 i den överklagade domen är det visserligen riktigt att om denna ändring av böterna inte påverkade det totala bötesbelopp som kommissionen kunde kräva in av Schneider vad avser det externa förhållandet vid solidariskt ansvar, är denna ändring till fördel för detta bolag, vad gäller det belopp som bolaget slutligt måste bära inom ramen för den interna fördelningen. Tribunalen kunde likväl inte förordna om en sådan ändring som kan medföra nackdelar för SEHV och Magrini såväl på det externa planet som vad gäller den interna fördelningen vid solidariskt ansvar. Eftersom tribunalen i ett första skede inte kunde slå fast att åläggandet av de aktuella böterna var rättsstridigt utan att åsidosätta principen om att domstol inte får döma utöver vad som har yrkats av parterna (*ne ultra petita*), kunde den inte sedan i ett andra skede, med utnyttjande av sin obegränsade behörighet, upphäva, sänka eller höja dessa böter.
- 131 Av vad som anförts följer att överklagandet ska vinna bifall såvitt avser de två första grunder som åberopats av SEHV och Magrini.
- 132 Under dessa omständigheter ska det överklagande som ingetts av SEHV och Magrini bifallas utan att domstolen behöver pröva den tredje grunden för överklagandet, avseende åsidosättande av den kontradiktoriska principen. Denna grund har nämligen endast anförts i andra hand i förhållande till de två första grunderna och för det fall dessa grunder skulle underkännas av domstolen. Med den tredje grunden har klagandena kritiserat tribunalen för att den gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att ändra böterna i punkt 3 första strecksatsen i domslutet i den överklagade domen utan att ha gett berörda bolag möjlighet att yttra sig över detta nya fastställande av böterna. Om denna grund skulle godtas, skulle den dessutom inte kunna leda till att den överklagade domen upphävdes utöver vad som redan följer av att de två första grunderna godtagits.
2. Följderna av att de överklaganden som ingetts av SEHV och Magrini ska bifallas
- 133 Mot bakgrund av att klagandenas yrkanden i målet om överklagande delvis inte kan tas upp till sakprövning, såsom det konstaterats i punkterna 119–122 i förevarande dom, ska de två första grunder som åberopats av SEHV och Magrini medföra att punkt 2 i domslutet i den överklagade domen upphävs, i den del artikel 2 j och k i det omtvistade beslutet ogiltigförklaras, liksom att punkt 3 första strecksatsen i den överklagade domen upphävs.
- 134 SEHV och Magrini har vidare inte, inom ramen för sitt överklagande, yrkat att deras talan i målen T-122/07–T-124/07 ska bifallas, varför talan i dessa mål inte ska bifallas, i enlighet med punkt 4 i domslutet i den överklagade domen.

VI – Rättegångskostnader

- 135 När överklagandet avvisas eller ogillas, eller när överklagandet bifalls och domstolen själv slutligt avgör saken, ska domstolen enligt artikel 184.2 i rättegångsreglerna besluta om rättegångskostnaderna.
- 136 Enligt artikel 138.1 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 184.1 ska tillämpas i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna om detta har yrkats.
- 137 Vad gäller det överklagande som ingetts av Reyrolle (C–232/11 P), har kommissionen yrkat att Reyrolle ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom detta bolag har tappat målet ska denna part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna
- 138 Kommissionens överklagande (C–231/11 P) har vunnit bifall. Kommissionen har yrkat att sökandena i första instans ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom dessa tappat målet ska kommissionens yrkande bifallas.
- 139 Det överklagande som ingetts av SEHV och Magrini (C–233/11 P) har också vunnit bifall. Eftersom dessa bolag har yrkat att kommissionen ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, ska deras yrkande bifallas med avseende på nämnda överklagande.
- 140 Det saknas vidare anledning att ändra fördelningen av rättegångskostnaderna i första instans, såsom de fastställts i punkterna 5–7 i domslutet i den överklagade domen.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

- 1) **Punkt 2 i domslutet i den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 3 mars 2011 i de förenade målen T-122/07–T-124/07, Siemens Österreich m.fl. mot kommissionen, upphävs i den del artikel 2 j och k i kommissionens beslut K(2006) 6762 slutlig av den 24 januari 2007 om ett förfarande enligt artikel 81 EG och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/F/38.899 – Gasisolerade ställverk), ogiltigförklaras.**
- 2) **Punkt 3 första strecksatsen i domslutet i dom av den 3 mars 2011 i de förenade målen T-122/07–T-124/07, Siemens Österreich m.fl. mot kommissionen, upphävs.**
- 3) **Punkt 3 andra till och med fjärde strecksatserna i domslutet i dom av den 3 mars 2011 i de förenade målen T-122/07–T-124/07, Siemens Österreich m.fl. mot kommissionen, upphävs, i den del det fastställs vilka andelar sökandena i första instans ska betala av de böter för vilka dessa är solidariskt betalningsansvariga.**
- 4) **Överklagandena ogillas i övrigt.**
- 5) **Siemens AG Österreich, VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG, Siemens Transmission & Distribution Ltd, Siemens Transmission & Distribution SA och Nuova Magrini Galileo SpA ska ersätta rättegångskostnaderna i mål C-231/11 P.**
- 6) **Siemens Transmission & Distribution Ltd ska ersätta rättegångskostnaderna i mål C–232/11 P.**
- 7) **Europeiska kommissionen ska ersätta rättegångskostnaderna i mål C-233/11 P.**
- 8) **Rättegångskostnaderna för förfarandena i första instans ska fördelas i enlighet med punkterna 5–7 i domslutet i tribunalens dom av den 3 mars 2011 i de förenade målen T-122/07–T-124/07, Siemens Österreich m.fl. mot kommissionen.**

Underskrifter